VICTORIA COMNEA

...doar nimicul, doar totul...

Îmi place să privesc lumea și să ascult poveștile oamenilor. Acum, iată, am revenit într-un loc drag mie, cerul și marea de la gurile marelui fluviu. Aceleași, după secole întregi de absență. Sau de uitare.
Timpul curge prin mine și eu îl las să curgă nestingherit. Știu că nu există hotare între lumi, nici între trecut, prezent și viitor. Aștept.
Razele apusului se lasă încet pe umerii mei, în timp ce legendara Leuce prinde substanță, își redesenează țărmurile după conturul literei X în patru golfuri adânci.
Pe una din plaje, întrezăresc silueta unui bărbat. Nu este nici tânăr, nici bătrân. Barba încâlcită îi ascunde trăsăturile. Numai suferința lui răzbate.

Eram un sclav, un biet copist în casa stăpânului meu roman. Cui aș fi putut să-i vorbesc despre adevărata noastră istorie? Cine ar fi stat să asculte vorbele unui sclav? Cine m-ar fi crezut pe cuvânt?

La sfârșitul fiecărei tăblițe, bărbatul se oprește. Își lasă privirea să alunece peste crestele valurilor și, dincolo de orizont, de linia unde, secol după secol, cerul își limpezește pânzele în albăstreala mării, privirile noastre se întâlnesc. Și, ori de câte ori se întâmplă asta, bărbatul tresare, de parcă s-ar afla în fața unei zeități necunoscute.
Oare m-ar înțelege, dacă i-aș spune că zeii pot fi și ființe din viitor care își întorc uneori privirea spre trecut?...

Așteaptă, gândește, abține-te! Aceasta era povața celor care mă inițiaseră în misteriile zalmoxiene. Mi-o repetam ori de câte ori eram copleșit de amintiri. În acea noapte, însă, gustul amar al neputinței, întrebările, gândurile negre m-au prins ca într-un vârtej din care nu mai reușeam să scap. La un moment dat, mi-am dat seama că, fără să știu cum, ajunsesem departe. Alunecam printre nori, prin hăuri aburoase, peste ape adânci. Nu știam încotro mă îndreptam. Eram tras sau atras de ceva. Așa am ajuns într-un lăcaș imens, un palat. Încăperile se orânduiau dinaintea mea în șiruri nesfârșite de mozaicuri strălucitoare. Doar aur, porfire și pietre prețioase. Le străbăteam fără să știu nici unde mă aflam, nici ce anume căutam eu acolo. Nu-mi mai aminteam nici măcar de unde veneam.
Apoi, am zărit prima ființă vie din acel palat. Un bărbat cu o coroană strălucitoare, îmbrăcat în mătăsuri brodate cu fire de aur și argint. Scria ceva stând în picioare dinaintea unui pupitru aurit, în mijlocul unei încăperi circulare din care porneau, ca niște raze, alte și alte odăi cu șiruri de rafturi pline de suluri, tăblițe și cărți. Mă aflam într-o imensă bibliotecă.
Am tras un sul și am început să citesc. Era o limbă necunoscută, dar eu reușeam totuși să prind sensul cuvintelor. Pe măsură ce citeam, mă umpleam de o nouă învățătură, o cunoaștere după care tânjisem dintotdeauna.
Curând, mi-am dat seama că nu mai puteam rămâne acolo. Dar cum eram dornic să citesc în continuare, ceva m-a determinat să fac, ceea ce niciodată nu mai făcusem. Am luat câteva suluri, le-am băgat sub cămașă și m-am îndreptat spre ieșire.
Imediat, m-au înconjurat mai mulți războinici. Erau ca turnați în aur, purtau măști fioroase și veneau spre mine cu săbiile ridicate. În ochii lor vedeam doar dorința de a ucide. Și m-ar fi ucis, dacă nu i-ar fi oprit vocea bărbatului din încăperea rotundă.
„Lăsați-l! E doar un suflet care și-a părăsit trupul, ca să poată citi ceea ce stă scris pe coala cerului. Până acum, n-a știut cine este cu adevărat. De acum încolo, va ști că este un solomonar, un om care

s-a adăpat din învățătura mea.”

...Toți scriitorii se trag din solomonari, din rasa oamenilor meniți să aducă cerul mai aproape de oameni sau să ridice, să salte mintea omenească undeva, mai aproape de cer, de adevăr, de cunoaștere...

Am pomenit de acest vis nu doar pentru stranietatea lui, ci pentru că el a marcat hotărârea mea de a scrie. Eram scrib. Puteam să scriu. Trebuia să scriu. Însuși regele meu îmi sugerase asta în ultima lui zi de viață.
Fără bani, însă, nu-mi puteam procura materialele necesare. De la stăpânul meu nu speram să capăt decât un zâmbet disprețuitor sau chiar o bătaie soră cu moartea.
M-am lăsat în voia îndemnului zalmoxian: *așteaptă, gândește, abține-te!* Asta am făcut și, peste câteva zile, mi s-a limpezit totul.
Noaptea, după ce adormeau toți ai casei, mă strecuram în biblioteca stăpânului și scriam. Așa au trecut mai multe luni. Teancul de pergamente pitite sub patul meu creștea de la o noapte la alta. Ziua înduram orice. Nu-mi mai păsa. În timpul nopții, răscumpăram toate umilirile scriind. Fără să-mi dau seama, nu numai dispoziția, dar până și expresia mea se schimbase.
„De ce zâmbești tot timpul?” mă întreba uneori consulul. Eu ridicam din umeri. Dacă insista, îi răspundeam că eram fericit slujind cel mai inteligent aristocrat din Roma.
Ultima noapte – ce ghinion! – s-a nimerit să fie chiar noaptea ritmurilor voluptoase pentru stăpânul meu. Terminasem și tocmai așterneam frazele de încheiere. Eram atât de concentrat, încât nu l-am auzit venind. Nu mi-am dat seama nici măcar atunci când el rămăsese foarte aproape de mine și mă privea.
„Ce faci aici?”
Când i-am auzit vocea, era deja prea târziu ca să mai pot inventa vreo minciună. I-am spus că scriam despre ceea ce trăisem înainte de a ajunge un sclav. Îl priveam drept în ochi, sperând că stăpânul va aprecia sinceritatea mea.
„Ca martor al multor evenimente, m-am gândit să notez tot ceea ce am văzut, am auzit, am trăit și am cunoscut. Consider că am datoria să scriu adevărata istorie a...”
„Datorie? Cine a mai pomenit ca un sclav să-și scrie memoriile, ba chiar istorie?... Și încă pe cel mai scump pergament! Ai idee ce pagubă enormă mi-ai făcut? Ar trebui să-ți iau viața imediat. Ar trebui să... să...”
Sprâncenele lui rămăseseră ca țintuite deasupra ochilor fulgerați de furie. Ridicase și mâna, dar ceva l-a făcut să se răzgândească. Isteț cum era, cred că atunci, în acel moment, a realizat că era totuși mai prudent ca lucrurile să rămână doar între noi doi. Și-a coborât mâna, așezând-o pe umărul meu
„Hm! Ia... dă-mi!... Dă-mi repede tot ce-ai scris. Tot! Tot!”
Încă nu mă hotăram. Ezitam. Numai că stăpânul meu stăpânea și arta lingușirii. A fost deosebit de abil, trecând de la amenințarea cu moartea la un ton binevoitor, chiar colocvial. Mâna lui mă bătea prietenește pe umăr.
„ Ei, hai, că nu te omor! Dacă mă gândesc bine, ești cel mai ciudat sclav pe care l-am avut vreodată. Și cel mai instruit. Ei, hai! Nu trebuie să te temi. M-ai făcut curios. Foarte curios. Nu mă îndoiesc că sunt lucruri deosebit de interesante. Poate că îți voi da și unele sfaturi în privința stilului agreat aici, la Roma.”
Când am așezat teancul de pergamente dinaintea lui, a tresărit.
„Ha!... Un barbar care scrie istorie!... Va fi un veritabil scan... eveniment, desigur!”
Următoarea zi s-a desfășurat în ritmul lent al casei. Marele mic dejun al stăpânului, baia, masajul, alegerea togii, minuțioasa artă a potrivirii faldurilor, studierea gesturilor în oglindă, rostirea frazelor cheie pe diferite tonuri, toate întinse pe vreo patru ore.
Consulul a ieșit, în sfârșit, apoi a revenit, luând masa în compania unor prieteni. La un moment dat, a intrat și în bibliotecă, dar a vorbit doar cu secretarul său, fără să arunce nici măcar o privire spre mine. Arăta ca un om preocupat de treburile lui, nicidecum supărat.
Târziu, când mă pregăteam de culcare, în mizera mea cămăruță și-a făcut apariția unul din sclavii de

la bucătărie. Ducea în mână o tavă cu o cupă de vin.
„Ferice de tine, porcule! Ai intrat în grațiile stăpânului. De acum încolo, te va copleși cu fel de fel de daruri. Hai, dă-l repede pe gât, până nu se răzgândește!”
Individul a luat apoi cupa goală, mi-a făcut cu ochiul și a ieșit.
Cred că am adormit imediat cu un pospai de zâmbet pe buze. În naivitatea mea, credeam că stăpânul meu citise și chiar apreciase ceea ce scrisesem. Când am deschis ochii a doua zi, mirosul de pește stricat mi-a sfredelit creierii. Zăceam pe fundul unei corăbii, în mijlocul mării, cu cele patru degete de la mâna dreaptă retezate.

...Aburul care plutea deasupra nisipului se risipește la primele raze de soare. Bătrânul slujitor al templului și scribul rostesc împreună incantațiile pentru zeul Apollo, în timp ce valurile își aștern maramele albe la picioarele lor. Susurul melodios al imnurilor sacre și ritmul mării urcă împreună spre albăstrimile cerului, se înalță ușoare spre trecut și spre viitor deopotrivă, căci timpul curge dintotdeauna, fără început și fără sfârșit...

Mi-e greu să descriu ceea ce am simțit atunci când mi-am văzut mâna mutilată pentru tot restul vieții. Cei care obișnuiesc să scrie vor înțelege și fără enumerarea stărilor vecine cu nebunia cărora le-am căzut victimă.
Mirosul peștelui putred și febra îmi ațâțau setea. Strigam după apă, însă nu mă auzea nimeni. Cred că am și leșinat. Nu mai știu cât timp am zăcut acolo, în întunericul și mâzga pestilențială din burta acelui vas șubred asaltat de valuri uriașe.
După ce furtuna s-a potolit, m-am târât pe punte. Abia atunci mi s-a dat apă și o strachină cu terci de mei. Nu cred că era mai mult de o lingură.
Căpitanul s-a uitat la mine ca la o gânganie scârboasă, când i-am spus că mai vreau încă pe-atât.
„Și de ce mă rog? Așa ciung, nu-mi ești de niciun folos. De vândut, nu te cumpără nimeni. Ce naiba ai făcut? Ai furat? Te-ai dat la muierea stăpânului?”
„Am scris?”
„Ce?... Și chiar vrei să-nghit gogonata asta?”
Aflând că se îndreptau spre Tomis, l-am rugat, l-am implorat pe căpitan să mă lase la Callatis.
„Callatis?... Ce naiba vrei să faci acolo?”
Mirarea căptanului m-a descumpănit, dar am continuat să-l implor, spunându-i că acolo aveam niște rude.
„Cred că, peste toate, mai e și prost” s-a adresat el ajutorului său.
„Sau nebun de-a binelea!” i-a răspuns acesta.
Într-adevăr, numai un om fără minte s-ar fi milogit să fie lăsat într-un loc pustiu. Priveam descumpănit în jur. Nu mai regăseam nimic din ceea ce lăsasem acolo. Dinaintea mea, se contura cel mai dezolant peisaj. Bordeie, haite de câini și liote de copii în zdrențe.
Ce greu mi-a fost să accept realitatea! *Orașul scriitorilor,* frumosul oraș care strălucea ca o bijuterie prinsă în albastrul mării pierise. Gymnasionul, teatrul, mândrele temple, palate, agora, statuile, străzile pavate cu marmure, totul dispăruse pentru totdeauna. Marea crescuse dintr-odată și se năpustise asupra orașului. Într-o singură noapte, valul uriaș măturase întreg orașul. Cei pe care îi cunoscusem cândva, prietenii, colegii, fata pe care o îndrăgeam și, mai ales, bunul, iubitul meu unchi și profesor trecuseră și ei hotarul morții în acea noapte.
Când am mai prins un pic de putere, am înotat până departe, în larg. Prin rețelele jucăușe de lumină, am întrezărit în adâncuri fragmente de coloane, antablamente și statui dormind de-a valma printre stânci, alge și bancuri de pești. Am atins acele ruine. Suprafețele lor erau alunecoase, așa cum sunt solzii peștilor sau pielea delfinilor. Și, la fel ca acele ființe, se sustrăgeau mângâierii mele. Aparțineau deja mării.
Acela era mormântul iubitului meu învățător și tutore. Acolo dormeau pentru totdeauna toți cei pe care îi cunoscusem cândva.
În următoarele zile, n-am făcut decât să rătăcesc aiurea printre ciulini și bălării. Priveam deznădăjduit în jur. Unicul gând, disperata speranță că acolo, la Callatis, aș fi putut găsi vreun

confrate destul de înțelegător sau măcar un învățăcel care să scrie după dictarea mea se spulberase. Eram aproape sigur că în *orașul scriitorilor* voi putea reconstitui însemnările pierdute la Roma. Numai că orașul pierise pentru totdeauna. Iar eu aveam doar un ciot de mână și eram condamnat la cerșetorie pentru tot restul vieții.
M-am îndreptat spre plajă și am rămas acolo, pe nisip, răvășit de cumplitul regret că nu voi mai putea scrie nimic, niciodată. Eram hotărât să-mi caut și eu locul în uriașul mormânt spălat de apele mării. Șuvoiul lacrimilor îmi aluneca pe obraji, se strecura printre firele bărbii, îmi pătrundea în urechi și în gură. Revedeam chipeșul absolvent de gymnasion care plecase încrezător cândva din Callatis spre *Lumina Divină a Geției*, Sarmisegetusa Regia. Cancelaria regală avea nevoie de un scrib bun cunoscător al mai multor limbi, cu pricepere în copieri, întocmiri și tălmăciri de acte. Purtam doar haine albe, arătoase, chiar elegante și îmi legam șuvițele părului cu pielicele de căprioară după moda filosofilor greci. Acum mă întorsesem frânt, plin de zdrențe, cu barba și pletele sure, aspre, năclăite de sudoare și praf.
Amuleta dăruită de Divina sibilă încă nu își pierduse culoarea, semn că mai aveam zile de viață. Dar eu nu mai vedeam pentru ce aș mai fi continuat să trăiesc. Nu mi-am dat seama de schimbarea care tocmai se petrecea în jurul meu. Era ca și cum un nor uriaș ar fi acoperit soarele. Nu era nor, ci o rază de lumină orbitoare care se alungea peste mine și mult peste oglinda mării, până departe. Și acea rază mi-a vorbit:
„Scoală-te! Hai, ridică-te! Vei merge pe Insula Albă.”
Dacă vezi o astfel de rază, dacă acea lumină îți vorbește, apoi se stinge fără urmă, poți să fii sigur că te-a vizitat un zeu. Acesta este un adevăr de necontestat.
Mărturisesc că n-am înmărmurit atunci când am simțit lumina arzătoare așezată peste mine, ci doar atunci când mi-am dat seama că, pe acea insulă, acolo unde înalta rază mă îndemnase să merg, exista doar un singur sanctuar, templul strălucitului Apollo.
Zeul meu adorat, însuși Apollo tocmai plantase în mine un nou răsad de viață.
Cu toate acestea, n-aș putea spune că nu m-a înfricoșat ideea de a străbate drumul și marea până la acea insulă.
Ziua s-a stins, tot întrebându-mă de ce dorea totuși zeul să merg pe acea insulă și cum credea el că aș putea înfrunta valurile mării. Dar noaptea, s-a apropiat de mine slujitorul zeului, șarpele cu plete, marele Glykon și el mi-a purtat trupul neputincios peste valurile înspumate, ca într-un vis.

Cândva, un peregrin venit la templul din Insula Albă a depus pe altarul zeului o mănușă ciudată cu degetare de argint. Poate că el, ca și mine, avea o mână care se cerea întregită. Bătrânul slujitor al sanctuarului mi-a dăruit acea mănușă. Din fericire, cioturile degetelor mele s-au potrivit de minune în degetarele mănușii.
Atunci când scriam, aveam uneori senzația că mâna mea își recăpăta degetele. O simțeam întreagă, agilă și puternică. Era o senzație atât de minunată, încât mă întrebam dacă nu cumva era chiar mâna zeului cea care umplea ușor tăblițele cu șiruri de cuvinte.
Însemnările mele de acum nu mai seamănă cu ceea ce am scris în capitala imperiului. Atunci eram plin de revoltă, eram mânat de nerăbdarea de a striga adevărul, de a dezminți istoria însăilată pentru viitoarea Columnă.
Însemnările de acum se înscriu în spirala unei columne interioare pentru ceea ce a rămas, va rămâne și voi lua cu mine.
Am întâlnit mulți oameni și chiar zei. Am scris despre ei cu toată onestitatea, dar nu le-am ridicat statui. Nici strămoșii mei nu obișnuiau să ridice statui ca să le închidă apoi în temple, așa cum fac egiptenii, grecii, perșii, romanii și alții. Această idee li se părea cu totul nefirească, chiar barbară. Mental, semenii mei trăiau deja în cealaltă viață, în adevărata lor viață dimpreună cu zeii, ajungând să fie doar gând, puteri și lumină. Și, la fel ca ei, nu am altă bogăție demnă de apărat aici, pe pământ, decât cerul.

...În călătorile mele, am cunoscut un om născut într-un ținut sărac din nordul Africii, care descoperise arta de a trăi în vremuri potrivnice. Îți nota gândurile în carnete și privea cerul. Pentru

el, cerul era un har infinit. Se numea Albert Camus.
Mai târziu, am ascultat poveștile unor oameni condamnați la închisoare pe viață. Din spusele lor, am înțeles că cea mai grea dintre pedepsele pe care le îndurau era interdicția de a privi cerul. Datorită cerului, fiecare zi reprezintă, în sine, o sfidare a morții. Seninul cerului ne ajută să înaintăm prin ani bucurându-ne de viață...

Bătrânul slujitor al sanctuarului și-a spălat cămașa la malul mării, așa cum face în fiecare zi. Acum stă gol și își murmură imnurile sacre. Nu știu ce vârstă are. El trăiește de ani buni între viață și moarte. „Când voi dori să-mi încep înălțările prin sferele planetare — mi-a spus — să nu mă speli și să nu-mi schimbi cămașa. Eu n-am fost niciodată murdar iar cămașa mea a fost întotdeauna curată.”
Noaptea trecută, am visat casa noastră. Era exact așa cum o știam, cu un brâu de flori revărsate peste pridvorul cicular, totul cuprins în potcoava verde a brazilor. Ușa casei s-a deschis și a apărut chiar soția mea, Anduena. Năframa îi flutura pe un umăr. Și, curios lucru! În loc să alerge spre mine, ea mi-a făcut semn cu mâna să urc tot în sus.
Da, cred că a venit timpul să încep și eu înălțările mele. Cele pe care am dorit să le scriu, le-am scris.
A venit timpul să renunț și la mănușa cu degetare de argint. O voi așeza pe altarul zeului, așa cum a făcut peregrinul necunoscut. Poate, vreodată, va mai fi de folos și altui om cu mâna beteagă, dornic totuși să scrie.
De abia acum văd, aud și simt pe deplin fragila frumusețe a acestei insule: plutirea lină a lebedelor, marea poleită de aurul apusului, delfinii trăgând carul tăcerii din adâncurile mării, valurile răsucind mari rulouri de spumă dinspre larg spre plajele insulei, formele miilor de scoici și strălucirea marilor cochilii de melci marini aruncate, la întâmplare, de valuri; briza mereu umedă și sărată mângâind nisipul, frunzele pădurii și marmura templului, toate împlinite de albastrul cerului cât pot vedea cu ochii...
Acolo, în acel albastru, mă voi risipi în curând. Nu voi mai fi Amarad, scribul regelui Decebal, nici sclavul unui consul roman. Voi fi... doar nimicul, doar totul...

Un val de ceață deasă învăluie insula. Când ceața se trage ușor spre largul mării, scribul nu mai este. A dispărut. Nu mai văd nici umbrarul din ramuri de laur și alge marine uscate sub care el și-a scris tăblițele.
Pe nisipul plajei, văd doar un mare semn al infinitului. Desigur, numai slujitorul zeului Apollo, Glykon, putea lăsa acea amprentă inconfundabilă. Cu siguranță, uriașul șarpe cu plete l-a luat pe Amarad, trăgând totodată și multe, foarte multe secole după el.
Mă regăsesc pe plaja Sulinei, purtând pe umerii mei același aur al apusului. Undeva, la celălalt capăt al plajei, se celebrează o nuntă. Preoții așteaptă pe un covor așternut direct pe nisip. Mirii înaintează pe o cărare marcată cu zeci de candele aprinse. Pășesc încet. De fapt, pășesc peste pământul sacru al Selenei. Dar ei, desigur, nu știu asta. După cum nu știu, nu li s-a spus nimic nici despre soarta Insulei Albe, nici a sanctuarului.
Câteva vestigii ale marelui templu din marmure albe au fost luate și zac împrăștiate prin muzeele unor orașe din Italia, Rusia și Germania. Insula divinului Apollo, insula hiperboreenilor nu mai există.
Trăim vremuri de cumpănă. Lumea prin care trec acum a rătăcit nu doar calea spre zei, dar și calea spre adevăr. Dar asta este părerea unei peregrine în timp. Pentru cei de aici, sunt doar o femeie din altă țară, o străină.
Azi, stau pe această plajă și mă bucur de lucrurile nepieritoare din jur: cerul, marea... Descifrez în ele istorii, legende, chiar unele semne ale viitorului.
Ca ființă, Amarad scribul nu mai există. Dar tăblițele lui există depănând firul unei povești fără asemănare, senină și tragică deopotrivă, povestea unei seminții risipite pentru totdeauna. Ceea ce a fost împărtășit cândva cerului rămâne pe coala lui pentru eternitate.